

ВЕЛИКИЙ ПРОПАГАНДИСТ ВИРОБНИЦТВА СОЇ НА ПОЛТАВЩИНІ

Саме таких слів заслуговує Василь Олександрович Наріжняк, родом з села Мачухи Полтавського району, який 40 років віддав роботі на Полтавській сільськогосподарській дослідній станції і якому нинішнього року виповнилося б 90 років від дня народження.

Минуло 25 років, як немає серед нас Василя Олександровича, але його публічні заклики до постійного збільшення площ посівів сої здійснились. Як вчений агроном, кандидат сільськогосподарських наук, він багато зробив у зацікавленні аграріїв у виробництві сої, як високоекономічної, білково-олійної культури, адже збільшення білків у кормовому раціоні сприяє підвищенню продуктивності тваринництва. Крім того, людям, які ведуть здоровий спосіб життя, імпонує використання сої як харчової і лікувальної культури, адже білок сої за хімічним складом близький до тваринного, зокрема білку курячого яйця. Через низький вміст крохмалю (до 5%), соєві продукти постійно повинні бути в раціоні діабетиків, осіб з надмірною вагою. В онкологічних та протитуберкульозних диспансерах зарубіжних країн Європи та Америки в тижневий раціон 2–3 рази вводиться соя, як «рослинне м'ясо». Соєві продукти усувають дефіцит білків у харчуванні вегетаріанців, вірян під час посту. Високо цінується і соєве молоко, на відміну

від коров'ячого в ньому немає лактози (вуглевод), що дуже корисно для дитячого харчування. З соєвого молока звичайним способом готуються кисломолочні вироби (кефір, молоко, сир).

Як активний прихильник виробництва сої, Василь Олександрович виготовляв у домашніх умовах соєве молоко та активно популяризував серед своїх співробітників та знайомих, супроводжуючи словами відомого американського лікаря П. Брега: «Соя – подарунок Бога людині».

Працюючи багато років завідувачем відділу науково-технічної інформації Полтавської обласної сільськогосподарської дослідної станції, він активно пропагував культуру сої, використання її у тваринництві і харчовій промисловості.

На підставі польових і експериментальних досліджень Василем Олександровичем було зроблено висновок, що якість кормів залежить від хімічного складу, вмісту протеїну, яким особливо багаті бобові культури: горох, соя, люцерна, конюшина, еспарцет тощо. Отримані результати дослідів були покладені в основу кандидатської дисертації, яку В. О. Наріжняк успішно захистив у 1972 році.

В подальшому вчений звернув увагу на недостатнє використання соєвих продуктів, які мають поживне і лікувальне значення у харчуванні людей. Один з авторів цієї публікації, лікар за професією, вважає доцільним нагадати читачам про неocenенне значення сої, оскільки протягом тривалої лікарської діяльності (63 роки) сам займається пропагандою соєвих продуктів, як складової частини здорового способу життя.

І не випадково, адже білковий дефіцит у харчуванні населення відноситься до найгостріших соціальних проблем у сучасному суспільстві. Більше половини людей світу отримують на добу менше 50 г білків. Про рівень економічного розвитку країн свідчить також показник споживання білків на душу населення. Наприклад, у Китаї 40 років тому на одного жителя приходилося 40 г білків, зараз – 80. Такий же показник у більшості розвинених країн, в число яких, на жаль Україна поки що не входить. У стародавні часи лікарі називали сою «золоті боби», священною рослиною здоров'я і довголіття. В США, Канаді, Китаї, країнах Південної Америки та Європи соєві продукти становлять основу харчового раціону в лікарняних закладах, військових частинах, наукових експедиціях як альтернатива м'ясним продуктам.

ЮВІЛЕЇ

Поштовхом для широкого впровадження сої в Полтавській області став 1986-й рік, коли в Полтаві за ініціативою керівників області Федора Моргуна, Олексія М'якоти була проведена перша Всеукраїнська нарада з питань збільшення виробництва сої для покращання кормової бази тваринництва. Учасниками форуму були керівники областей, вчені-аграрії, керівники сільськогосподарських підприємств. Цікаво, що ознайомившись зі станом посівів у низці господарств Ново-Санжарського і Полтавського районів, в с. Степному всіх учасників під час обіду пригостили соєвим молоком та пиріжками з соєвою начинкою.

Всесвітньою організацією ЮНЕСКО сою визначено безальтернативною, стратегічною культурою по виробництву білка для харчування людства на 21-е століття.

68-ю Генеральною Асамблеєю, що відбулася у 2015 році, 2016 рік було проголошено роком зернобобових культур, серед яких перше місце в рейтингу відведено сої.

За останні 25 років відбулися кардинальні зміни: соя стала основною бобовою культурою в більшості аграрних підприємств Полтавщини, яка є лідером з вирощування цієї культури в Україні.

Щорічні посівні площі становлять в області 220–240 тис. гектарів. Про це вже стало відомо і закордонним інвесторам. Так, у травні 2016 року в Полтаву завітав посол Індії з метою поглиблення двосторонньої співпраці в аграрному секторі, зокрема закупівлі зерна бобових культур – сої, гороху. Посол зазначив, що переважна більшість індусів є вегетаріанцями, основним джерелом протеїну для них є бобові, що кожен індус щонайменше кожного дня вживає страви з цих культур. До цього часу бобові культури завозили в Індію з Канади, тепер же планується їх імпорт з України.

Зважаючи на виключну значимість культури сої, в Полтавській державній аграрній академії селекціонером, кандидатом сільськогосподарських наук, Білявською Людмилою Григорівною створено сорти сої різних груп стиглості, стійких до несприятливих погодних чинників, що мають місце в Лісостепу України, з високою якістю насіння, зокрема білка 38–45 %, олії 20–26 %. Це сорти Аметист, Алмаз, Антрацит, Агат, Адамос, Александрит, Аквамарин, Авантюрин, Артеміда, Вінні, Вежа.

Ці сорти мають підвищену посухостійкість, високу кондиційність насіння (більше 90 %) і є гарантованим попередником під озимі культури в Лісостепу України.

Пишучи ці рядки, ще раз згадуємо Василя Олександровича Наріжняка, як активного пропагандиста виробництва сої на Полтавщині.

*Микола Ковган,
кандидат медичних наук,
Микола Опара,
кандидат сільськогосподарських наук*